

481

RESSORGIMENT

ANY VI - NVMERO 64
BVENOS AIRES, NOVEMBRE DE 1921

Al "Lion d'Or"

Casa Especial en
de Cafès

Qualitats Fines
Bombons i Tès

Corrientes, 1117 - Buenos Aires - U.T. 4567, Lib.

CAFES

"Lion d'Or", superior. . . .	\$ 5.00	Quil.
(Moka i Pto.Rico, legítims)		
"Lion d'Or", Extra, Fi . . .	3.20	"
"Lion d'Or", Extra	2.60	"
"Lion d'Or", Especial	2.20	"
Marca "Los Bohemios", . . .	2.40	"
" " "Borbon"	2.00	"

BOMBONS

Assortit complet de totes
les varietats i dels gustos
més refinats.

Sempre frescos.

Solts, a \$ 5.60 el Quil.

TES

Orange Peckoe - 1a.	\$ 10.—	Quil.
Orange Peckoe - 2a.	8.—	"
La Camelia	7.—	"
Ceylan - 1a.	5.80	"
Ceylan - 2a.	4.80	"
"Lion d'Or" pot de ¼ de lliura	0.60	"
"Lion d'Or" paq. de ½ lliura	1.20	"

Capses i Bomboneres de Luxe

Immens assortit de tots els gustos. Es preparen a gust del client.

Els bombons de les capses es garanteixen sempre per frescos

Gran venda de NEULES

Soltes \$ 2.50 el cent

Caramels de totes classes: Especialitat Crema de llet i Crema de Xocolata a \$ 4.— el Quil.

Les comandes a l'interior se despatxen al dia.

RESSORGIMENT

ANY VI

BUENOS AIRES, NOVEMBRE DE 1921

NÚM. 64

CATALUNYA AGREDIDA

La ploma tremola a la nostra mà en traçar aquestes ratlles. La indignació que ens té sotmesos alcaprema la consciència i posa en tensió les fibres del nostre cor. Catalunya ha estat agredida novament, traïdorament, covardament. A Vich s'hi celebrava un festival d'Orfeons, d'aquelles masses chorals, tot amor, tot vida, que cantant eleven fins a l'infinit l'ànima d'un poble. Es una expansió espiritual, aquesta, que solament als malcats, als roïns, pot desplaure. Entregats per complert a la fruïció estètica de les cançons, públic i orfeonistes foren sobtats per un escamot d'oficials de l'exèrcit espanyol d'ocupació a Catalunya, els quals vomitant obscenitats i brandant armes agrediren a cantaires i circumstants, fent vessar sang innocent.

No hi han adjectius prou durs per a anatematitzar aquesta gesta dels militars espanyols. Les atrocitats més horribles que hagin comès els marroquins amb els soldats apressats a Annual, Mont Arruit, etc., tenen una justificació en la idiosincràsia pròpia dels rifenys i en el fet d'ésser comesos en moments de febre bèl·lica. La gesta de Vich ha estat realitzada amb premeditació i sang freda, — sense els enardiments que emanen d'una lluita armada, — contra una multitud pacífica que ben lluny tenia del pensament tota ombra de violència. No hi ha atenuació de culpa.

Pel que hom veu, la deposició d'actituds més o menys enèrgiques per part de

Catalunya en ço que es refereix al seu problema de llibertat, no minva l'odi dels nostres enemics, els espanyols. Tampoc s'estima en ço que val el sacrifici realitzat per En Francesc Cambó en fer-se càrrec del ministeri d'Hisenda en moments que la seva negativa hauria pogut dur un cataclisme a l'Estat espanyol. L'odi persisteix amb la mateixa intensitat o més encara; l'odi racial que fa impossible la convivència de catalans amb espanyols, malgrat els Cambó i companyia s'obstinin perfidiosament en fer-nos veure el contrari.

Avui a Vich, l'any passat a Olot, abans a Girona, ha estat vessada sang catalana pel delictes de cantar, pel crim de ballar sardanes. Demà serà un altre indret de la nostra terra que sofrirà les furors d'aqueixa xurma repugnant que s'empara en una llei que solament pot subsistir a Espanya, país orfe de civilitat. Si no existís la llei dita de jurisdiccions els criminals militars de Vich haurien el càstic que mereixen, i no es vanagloriarien, com ara fan, d'ésser herois d'una gesta vandàlica.

I en tant els nostres homes, els que podrien exigir responsabilitats, resten en el més depriment silenci. Un gest d'En Cambó podria determinar un nou caire a la situació sumament denigrant per Catalunya. Però el cabdill regionalista no deu haver cregut oportú adobtar l'actitud que els fets sagnants requerien, i ha preferit prosseguir l'obra suïcida de salvar l'Espanya mentre Catalunya és passada a

sang i a foc pel mateix exèrcit al qual ell, En Cambó, facilita els mitjans d'adquirir material de guerra més convenient per a les seves gestes.

Hi han coses que hom no arriba a entendre. Serà potser aquesta nostra candidesa sempiterna, però havem de convenir en què, cànids i tot, preferim la nostra posició a la del ministre d'Hisenda de l'Estat espanyol.

***

Catalunya ha estat de nou ultratjada pels seus enemics de raça. El greuge inferit ara a la nostra dignitat de catalans és d'aquells que reclamen una reparació. Si la nostra Pàtria estigués constituïda en Estat sobirà, com seria de llei, la reparació hauria vingut de seguida si l'ofensor no volia córrer la contingència d'haver d'afrontar una situació de força. Per molt menys hom declara una guerra. Però dissortadament Catalunya és una Nacionalitat sotmesa a un Estat que conculca les seves lleis i les seves llibertats, i és precisament aquest Estat el que li ha inferit l'ultratge. No hi ha, doncs, possibilitat de que es doni satisfacció al clam de la vindicta pública. S'imposa, així, com a solució única, que el poble, usant del dret de defensa que les lleis naturals atorguen a tota persona nada, respongui la violència amb la violència castigant severament els criminals per tal de fer un escarment. Si això es produís veuríem fins on arribaria el cinisme de certa gent.

CRÒNICA CATALANA L'ESQUERRA DEL CATALANISME

Hom torna a parlar amb molta insistència de la nova formació de les hosts catalanistes de marcada orientació democràtica, o sigui—dit en més poques paraules—la reorganització de l'esquerra catalana. Deixant a part la particular simpatia del cronista per l'agrupament que a major grau de catalanitat tingui, també, més clara visió de les necessitats i de les ideologies modernes, no cal pas ponderar la importància que per a les nostres justes reivindicacions té que aquesta nova temptativa assolixi un èxit ressonant i perdurable.

Es indubtable que mentre el món sigui

món, existirà sempre (encara que manifestat de distinta faísó) aquest dualisme de criteri en ço que toca a les opinions polítiques, socials, religioses, culturals etc., que fins ara han dividit els bàndols que s'interessen per la cosa pública en dos grans grups globals que abans es nomenaven "madurs i exaltats", després "conservadors i liberals" i que ara s'ha donat per dir-ne "dreta i esquerra". Així doncs, està també fora de dubte que en el catalanisme tenen de marcar-se aquestes tendències, malgrat que en el fons de la part doctrinària es trobi una perfecta unanimitat entre elles: Encara que catalans per

damunt de tot; no obstant sentir-nos patriotes per sobre de cap altre sentiment, és gairebé impossible ofegar les nostres respectives modalitats que tard o d'hora voldrem que influeixin en el públic governament, portats per la dèria que tots sentim per a fer participar als consemblants de tot ço que a nosaltres ens aparimmillorable.

D'altra part, aquests dos corrents, sempre han existit en el catalanisme, encara que molt sovint — massa sovint, per dissort — el democràtic ha quedat arrecanat, mut o insensible, per diferents causes que han contribuït a fer semblar mor-

ta per anèmia a la que necessàriament deuria ésser més plena de fortitud, per ço que atany a la major part dels catalans. En efecte: la dreta catalana que té la més important força — quasi l'única — en la tendència que representa la "Lliga Regionalista", ha estat fins ara la sola modalitat catalanista agrupada políticament i d'una faisó, indiscutiblement, molt ben organitzada. L'Esquerra, en canvi, després dels èxits sorollosos de la primera escamesa, ha anat davallant d'una forma lamentable fins a desaparèixer dels ulls del poble. I malgrat tot, encara que resulti verament paradoxal, hom té de confessar que deuria ésser molt més important l'organització dels esquerrans que la dels de la dreta, car és indubtable que la majoria dels catalans són, per les diferents causes que hi concorren, francament disposats a les solucions democràtiques i a les declaracions lliberals.

Una prova d'això dit és que molts dels que voten als candidats regionalistes i fins bon nombre dels que consten com adeptes de la "Lliga", no senten una perfecta coincidència amb l'actuació dels primers ni amb la política dictada per la segona. Però mancats de l'agrupació que representi la llur particular opinió, acaten i ajuden a la força que en el fons té la mateixa ideologia que en llurs cors nia. No hi ha pas cap dubte que els capdavaners de la dreta estan, també, convençuts que en les fileres llurs s'hi troben incidentalment un creient nombre de ciutadans que no combreguen pas en les opinions que ells sustenten. I n'és una prova palpable, aquest equilibri que generalment mantenen els prohoms més significats per tal de no disgustar massa al nucli important que pot disgregar-se fàcilment.

Per això jo crec que és del tot convenient que els camps es delimitin amb precisió. Hi guanyarà en primer lloc la sinceritat política i en definitiva el catalanisme. La primera, car no hi haurà necessitat d'adoptar actituds equívokes, essent ben marcada l'actuació a seguir de cada bàndol, i el segon perquè essent representades públicament les dues tendències cabdals, no hi haurà cap català que pugui defugir d'ajuntar els seus esforços a l'agrupació respectiva que més bé encaixa amb la seva particular faisó de sentir la qüestió de govern.

Ço que cal tenir en compte al reorganitzar l'esquerra és en no caure en les febleses i en els defectes que feren fracassar la primitiva. Cal que la seva formació sigui feta amb tota claredat i d'una forma ben depurada, i que la seva actuació respongui sempre a la intenció per a que haurà estat eridada. L'esquerra té d'ésser ben democràtica, ben oberta als moderns corrents i a les més atrevides ideologies, mes té d'ésser per excel·lència i en tot moment ben catalana, francament

nacionalista, disposada a l'admissió de qualsevol solució al nostre plet de llibertat per radical que sigui. Un dels més greus pecats de la derruïda Unió Federal Nacionalista Republicana, fou precisament l'admetre en les seves fileres a gents poc afectes al nostre primordial sentiment, sentiment que deu regnar per sobre de tots els altres, per nobles i dignificadors que aquests siguin.

Justament el temps actual sembla fet a posta per a que la naixent esquerra tingui l'èxit més desitjable. Està fora de tot dubte que un bon nombre — potser la major part — del catalanisme està fortament decepcionat per aquesta mena de crisi de catalanitat que ha invadit les fileres de la quasi totalitat dels nostres capdavaners, als quals, sovintment, fa blanc de les més feridores sagetes. La col·laboració dels *leaders* del regionalisme i la supeditació dels organismes que a ells segueixen a la màquina desgavellada i sense esperances d'arranjament de l'Estat que detenta les llibertats de la nostra terra, ha fet revoltar a la joventut catalana, a la intel·lectualitat no oficinesca i a n'aquesta menestralia que entre els seus quefers diaris no oblida de donar un xic d'ideal a l'esperit. Són legió els ciutadans que desitgen poder donar llur ajut més entusiasta a l'agrupament que tot tremolant la bandera de les solucions avençades, aixequi ben amunt, en l'aire puríssim de la nostra Catalunya, la senyera de les reivindicacions pàtries.

Per això és opinió generalitzada que si aquesta esquerra que sembla voler for-

mar-se es presenta sincerament, arrogantment nacionalista, sense mancament ni renúncies, tindrà la massa del catalanisme al seu costat. Però també és necessari que sigui ben lliberal en les qüestions d'ordre polític, cultural, religiós i social. Cal que en aquestes facetes de la seva actuació no segueixi les falses petjades dels partits espanyols avençats (?), que sempre han estat més propensos a la demagogia que a la democràcia. Cal que en anar a emprendre les reformes que siguin precises pel culte i la clerecia, no vagi contra la religió; cal que en anar a rectificar les normes de la cultura pública, no tendeixi a anorrear aquesta Cultura que és essencial pels pobles que volen ésser progressius; cal que en cercar solucions per a resoldre justament l'eterna lluita del capital i el treball, no l'enlluerni ni el brill de l'or ni la fera humana que udoli amenaçadora; cal que en tenir de refutar les gestes de l'altra tendència catalanista, no porti la discussió i la batalla a altre terreny que no sigui el que deu servir per a dirimir amistosament llurs diferències els germans fills d'una mateixa mare. Cal, en una paraula, que sigui la millor en bonesa i la major en catalanitat.

Si és així, l'esquerra pot ajudar d'una faisó formidable a obtenir la plena llibertat de Catalunya, que serà un pas de gegant per a que pugui ésser possible la llibertat dels catalans.

Jordi Català.

Barcelona, 30 setembre 1921.

V E R G O N Y A ! . . .

En el número 61 de *RESSORGIMENT* corresponent a l'agost proppassat i sota l'epígraf *Rètols en català*, donàvem com a imminent l'aprovació del dictamen de majoria presentat a l'ajuntament barceloní, segons el qual la retolació dels carrers de la gran urbs catalana, es faria en català.

La nostra presumpció no anava desproveïda de fonament, tota vegada que en la discussió inicial del dictamen solament manifestaren el seu parer en contra els quatre senyors que constitueixen la minoria de la *Unión Monàrquica Nacional*, i l'incommensurable Vinaixa, dels radicals. Total cinc vots, contra quaranta cinc a favor.

Dones bé: Malgrat la quasi unanimitat d'opinió favorable a l'acord, la proposició fou retirada en una reunió successiva. Què havia passat? Quin motiu poderós impulsà a la majoria a retirar el dictamen que tan encoratjadora acollida obtingué de primer entuvi? S'assegura que les juntes de defensa de l'exèrcit espanyol, d'ocupació a la nostra pàtria, cominaren al cap de la majoria regionalista

senyor Maynés, dient-li que, d'aprovar-se la proposició esmentada, Barcelona presenciaria un nou 25 de novembre. Davant d'això la majoria no titubejà; la prudència aconsellava acatar l'ordre i acotar el cap. Retiraren el projecte i es cercà l'evasiva per tal de quedar bé amb el poble.

I bé; era aquesta la solució que s'imposava davant l'exabrupte de quatre militars indisiplinats? Nosaltres creiem sincerament que no; ans tot el contrari. Creiem que el que corresponia era l'aprovació prèvia del projecte i recórrer contra l'amenaça. Recórrer d'una faisó o altra. Si la justícia no es podia fer, recórrer a l'opinió del país obrint un debat parlamentari. Tot menys humiliar-se davant els designis d'un escamot de gent armada erigida anticonstitucionalment en dictadors.

Si seguim per aquesta pendent, fins l'ànima que ens aguanta havem de perdre.

Es que constitueix algun insult, alguna provocació, el fet de retolar les vies ciutadanes en la llengua dels naturals del

país? En quina part del món succeeix cosa semblant? Diem de passada que tampoc es veuria en cap altre país ço que passa a Espanya, que els militars conspiren a plena llum contra les institucions nacionals sense que aquestes sàpiguen fer valer els seus drets i la seva força per a imposar obediència i disciplina. La desfeta del Marroc és una conseqüència d'aquest estat de sedició que domina la casta militar espanyola. El món enter ha hagut d'assabentar-se de la incompatibilitat existent entre l'alt comissari general Berenguer i el general Fernández Silvestre, imposat i aconsellat aquest pel propi rei Alfons, únic responsable de la pèrdua de 20.000 homes i dels fets que s'esdevingueren de la copada d'Annual.

Però si Espanya o els espanyols suporten estoïcament tals anomalies, els catalans no havem de permetre que aqueix es-

tat de descomposició s'estengui fins a la nostra pàtria, i per a evitar-ho havem de començar per a sentir la responsabilitat de tots els nostres actes. Havem de demostrar que amb nosaltres no hi poden les actituds baladreres, quan ens assisteix la llei i la raó, car si com en ço succeït el consistori barceloní comencem a doblegar-nos, dia vindrà que ni parlar en català podrem, sense caure en la pena que sancioni aqueixa casta de gent que ens domina.

Si no ens apremem a situar-nos al lloc que la nostra dignitat d'homes i de catalans ens assenyalava, sucumbirem en la més vergonyosa de les actituds.

Catalans! Vergonya per l'actitud dels regidors barcelonins! Vergonya pels fets deplorables de Vich! Vergonya i més vergonya!...

P. DE REIG.

LA REFORMA DE BARCELONA OBERTURA DE LA GRAN VIA C.

El gràfic que oferim avui als llegidors de *RESSORGIMENT* mostra el pla de reforma d'un dels més típics indrets de la Barcelona vella, tros comprès entre les Rambles a la Plaça del Angel (avui Gran Via Laietana) amb els respectius carrers afluent.

Aquest pla que l'Ajuntament acaba d'adobtar com a definitiu, obra de l'arquitecte municipal N'Antoni Darder, anulla el projecte de N'Angel Baixeras delinat trenta anys enera, segons el qual les Grans Vies serien a base de línia recta, tenint l'inconvenient, demés de l'estètica, d'haver-se de derruir tresors artístics d'importància excepcional. Amb el nou pla aprovat, segons hom pot veure, es respecten els edificis històrics, seguint les sinuositats de les vies que afecta la reforma i donant a l'estètica l'honor que li correspon. La monotonia i el mal gust de la línia recta antiga, tan predominant en aquestes ciutats americanes, — la Gran Via Laietana és d'aquest sistema antie, també — resten bandejades amb el projecte d'En Darder.

Veiem ara les dimensions de la Gran Via C. S'obre a banda i banda de la Gran Via Laietana, i en sentit perpendicular per la banda esquerra, mirant a mar, i per la dreta, fins a la Plaça Nova.

Per l'esquerra segueix gairebé la direcció del primitiu projecte fins una mica més ençà del mercat d'Isabel II, amb una amplada de trenta metres. Després s'estreny a vint metres, en atenció a la bifurcació envers el passeig de Pujades, seguint l'altre ramal, en part, l'aliniació dels carrers Baix de Sant Pere i Sèquia Comtal, per a desembocar al carrer de Trafalgar.

Per l'altra banda de Gran Via Laietana, la Via C segueix, en línia recta, fins

a la Plaça Nova, allí canvia de direcció, adoptant la de l'actual carrer de la Portaferrissa, conservant l'aliniació de la banda dreta, mirant a la Rambla, que és on hi ha els millors edificis. Des de la Rambla segueix, en línia gairebé recta amb l'anterior i amb la mateixa amplada de trenta metres, pel carrer del Carme, fins a sortir a la Ronda de Sant Antoni, seguint en aquesta part una corba suau, orientada sempre dintre del mateix carrer del Carme i la seva continuació per la Plaça del Padró i carrer de Sant Antoni Abad.

Des de la Plaça Nova a la Rambla de les Flors, ultra la via de trenta metres

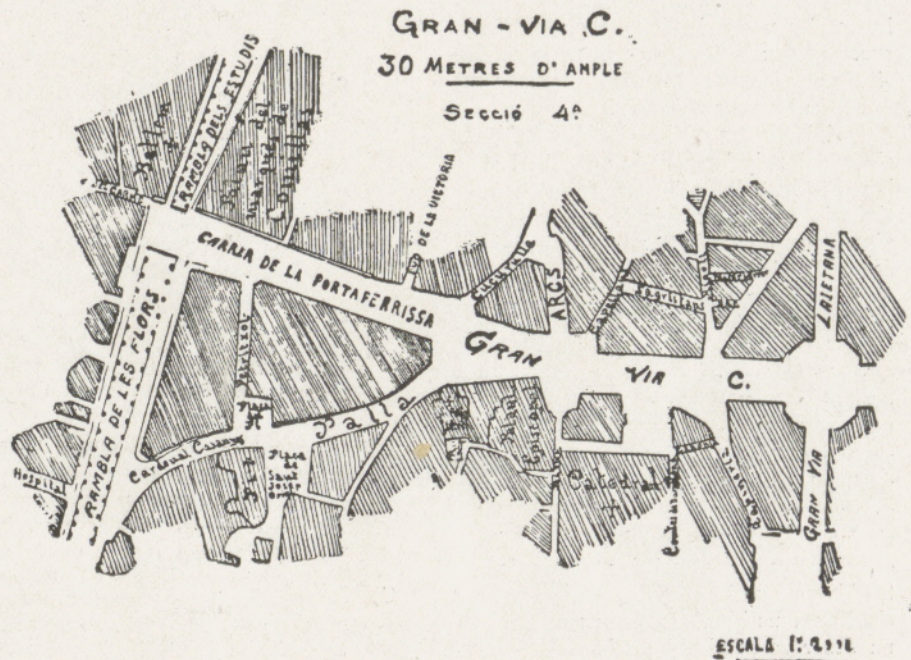
indicada amb la direcció de la Portaferrissa, s'obre un ramal de menor importància, amb una amplada de setze metres, seguint els carrers de la Palla i Cardenal Casañas, i continua, després de la Rambla, pel carrer de Sant Pau, conservant l'aliniació d'una banda, la d'un major valor en les seves edificacions, fins a desembocar en l'encreuament de la Ronda de Sant Pau amb el carrer del Marquès del Duero.

Per a facilitar el trànsit cap a l'Eixample es dona una major amplitud al carrer dels Ares, i s'escurça el de la Cucullà.

S'eixampla també la Rambla de les Flors, millorant, així, aquest important centre de la ciutat, donant majors facilitats a la intensa circulació a la qual ve afectat i a l'estacionament de carruatges en les temporades del Liceu.

El projecte de Reforma, tal com ve ara concebut, assegura la conservació i millora les condicions d'un bon nombre d'edificis típics o d'un interès en l'art i en la història de Barcelona, tals com la Catedral, les esglésies del Pi i de Sant Felip Neri, de Betlem i de Sant Agustí, l'església de Sant Pau del Camp, l'Hospital de la Santa Creu, la Casa de l'Ardiaca, avui Arxiu històric de la ciutat, la de la Canonja, el Palau Episcopal, les torres de la Plaça Nova i alguns casals particulars com el de la Virreina, i les cases de Comillas i d'Erasme i d'altres de menor importància.

L'obertura de la Gran Via C començarà per la Rambla, en direcció a la Plaça Nova i Gran Via Laietana, havent estat ja acordada l'expropiació de les cases que vénen afectades en l'espai que ha de constituir una de les illes.

Secció de la Gran Via C. des de la Gran Via Laietana a la Rambla de les Flors, segons projecte de l'arquitecte municipal senyor Darder.

L'ONZE DE SETEMBRE A BARCELONA

L'entitat mare del nacionalisme català la "Unió Catalanista", organitzadora, enguany, de l'homenatge als herois del 1714, ens ha tramès el missatge que transcrivim de seguida ressenyant succeïment l'acte grandios realitzat a la gran urbs catalana. Per ell hom pot abastar una idea aproximada de la solemnitat i transcendència que adquirí l'acte patriòtic, així com la participació en ell dels nuclis catalans del Nord, Centre i Sud Amèrica.

Com a dada suggerent, esmentarem el fet d'haver-se dipositat en el monument a En Rafel Casanova, l'enorme xifra de vuit centes ofrenes, entre corones i rams, amb les seves corresponents cintes al·legòriques. — *N. de la D.*

Barcelona, 22 de setembre de 1921.

Senyor Director de RESSORGIMENT.

Buenos Aires.

Distingit i volgut senyor i company:

El dia *Onze* d'enguany ha estat, com ja esperàvem, solemníssim. El nombre d'ofrenes florals ha duplicat el de l'any anterior. L'entusiasme de la gran multitud, aplegada als voltants del monument al darrer Conseller en Cap, ha superat l'animació de tota altra vegada. Naturalment, contribuï al gran esplendor el fet d'ésser festiu el dia; mes, a part aquesta avinentesa — amb la qual ja havia comptat la "Unió Catalanista" — és cert i positiu que el sentiment de catalanitat és vivent i pregon, i que augmenta de considerable manera.

L'arribada de la comitiva de la Mancomunitat i Diputacions fou esclatant; el discurs del representant de la Presidència de la Mancomunitat i la resposta del sotassignat President en sa qualitat d'encarregat, enguany, de la Presidència de la Comissió Executiva de l'Homenatge, gairebé no pogueren ser oïts: el cant de "Els Segadors", els xardorosos visques a Catalunya, les notes de l'himne de la Pàtria executat per la Banda de la Casa de Caritat, omplenaven l'espai, no permetent ressortir les veus dels oradors.

Arribà Mestre Guimerà, i l'ovació esclatà amb més força, si és possible. I aleshores fou escoltada la veu d'aquesta Presidència recomanant als joves que segueixin l'exemple de l'alt poeta qui mai no deixa d'assistir a l'acte de l'homenatge.

Vingué després l'Ajuntament, i, en la mateixa comitiva, i en idèntics carruatges, els Delegats de les Entitats catalanes d'Amèrica, acompanyant les corones ofertes per elles. En posar peu a terra tots els Delegats, en entrar al recinte les vostres corones, amb cintes de les colors nacionals Catalana i dels respectius països, una més formidable explosió d'entusiasme esclatà. La Banda de la Ciutat executà tres i quatre i deu voltes el nostre himne, que la gentada cantava en tots els diapasons i en tots els compassos. Era un desordre admirable; sols els cors manaven; no hi havia més pensar que en la

llibertat de la Pàtria que té d'arribar sense arrencaments, sense encarcaments, amb l'efusió del propi sentiment que desbordarà, en cadascun; segons el peculiar ésser. El servei rodat fou absolutament interromput per l'impossibilitat, compresa fins per la pròpia companyia dels tramvies, de voler-lo seguir.

La tornada de "Els Segadors" era saludada arreu amb victorejaments *Als Catalans d'Amèrica*, com si la immensa gentada relacionés la futura llibertat de la Pàtria amb l'esforç que vosaltres, els abnegats, anireu fent d'ara endavant; superior — si pot ser — al fet fins avui.

A la erida de la "Unió Catalanista" hi varen respondre les entitats següents:

A) Remetent-nos ofici per a l'Ajuntament (segons model rebut d'aquesta "Unió") i encarregant-nos de la corona:

Unió Nacionalista Catalana, de Buenos Aires. — Casal Català, de Buenos Aires. — RESSORGIMENT, periòdic, de Buenos Aires. — Centre Català, de Mendoza. — Centre Català de l'Havana. — Delegació de la Protectora a l'Havana. — "La Nova Catalunya", periòdic, de l'Havana. — "Catalònia", Bloc Nacionalista, de Guantànamo. — "Catalunya", Grup Nacionalista Radical, de Santiago de Cuba. — Nació Catalana, periòdic, de Santiago de Cuba. — Centre Català, de Santiago de Xile. — "Germanor", periòdic, de Santiago de Xile. — Centre Català, de Montevideo. — Delegació de la Protectora a Montevideo. — Centre Català, d'Assumpció del Paraguai, i, Orfeó Català, de Mèxic.

B) Remetent-nos ofici (segons model rebut d'aquesta Unió), però sense encarregar a la "Unió" la corona: Centre Nacionalista Català, de Nova York.

C) Remetent-nos ofici (segons model rebut d'aquesta Unió), però que no va arribar fins el dia 14: Orfeó Català, de Buenos Aires.

D) Remetent ofici directament a l'Ajuntament, fent constar que la iniciativa havia sortit de la "Unió", però redactat en diferent forma; i sense encarregar-nos la corona ni posar-nos en comunicació amb el Delegat:

Centre Català, de Buenos Aires.

Les corones de les Entitats anotades en l'apartat A. foren entregades per la "Unió Catalanista" a l'Ajuntament, i acompanyades pels senyors Delegats: Trinitat Comas i Corbera; Doctor Leandre Cervera; President del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria; Martí Matons i Bofill i Rossend Aregall; Josep Alemany i Borràs; Doctor Claudi Mimó; Joaquim Muntal; Ezequiel Plubins; Pau Romeva. En representació de les entitats que no havien nomenat expressament Delegat, el Secretari General de la "Unió Catalanista", Doctor Riera i Puntí.

La corona anotada en l'apartat B. fou portada directament al clos del monument pel Delegat de l'entitat, sense passar per l'Ajuntament.

Aquesta sucinta explicació que fa la "Unió" del que es refereix a l'important col·laboració de les Entitats d'Amèrica al grandios acte de commemoració de l'Onze de Setembre de 1714, desitja que serveixi d'efusiu remerciament per la diligència i bona rebuda que han donada a la indicació feta per la "Unió Catalanista" portada — avui com sempre — del seu anhel d'infiltrament en els cors catalans de l'amor pregoníssim a Catalunya; i de l'altre desig, ben fervent també, de que els catalans qui es troben allunyats de la Pàtria nostrada, sàpiguen que tota honor els hi és feta des de l'instant que l'alta representació del cap-i-casal de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona, ha acceptat l'ésser portador de les ofrenes dels exiliats. No menys fretura la "Unió" que vegin amb cap mira partidista ni d'auto-reclam; l'adreçar les entitats d'Amèrica a l'Ajuntament n'és prou bona prova.

Nosaltres creiem que s'és establert ja un costum que si a vosaltres us plau de seguir-lo, no deixarà d'ésser fins el jorn gloriós en el qual, lliure ja la Pàtria, els Catalans d'Amèrica facin l'encàrrec a la pròpia Presidència de l'anhelada República Catalana.

Renovem, doncs, els més expressius remerciaments; i aprofitem d'aquesta avinentesa per a recordar-vos, senyor Director, que som, per Catalunya, a les vostres ordres, ben afectuosament.

VICENS A. BALLESTER
President.

J. RIERA I PUNTÍ
Secretari General.

CONFIDÈNCIES

Entre la gent de xarrasco hi ha un bullit de mil dimonis. No hi ha cap origen de discòrdies que no sigui radicat en un contratemps. Totes les societats i àdhuc les més modestes companyies marxen com una seda mentre no hi ha un mal negoci. Però totes, fins les més poderoses, acaben a garrotada seca a mans dels components, el dia que la sort es descuida d'amoixar-les.

Els militars, en temps de pau i monòtons ascensos, viuen dolçament la seva vida simiesca de cassinet, *puro* de migral, essència barata i cimbreig de caderes a l'hora consuetudinària del passeig de les capitals de província i ciutats d'ocupació. Tots estan d'acord en viure aquest viure; per això en parlar d'ells pot dir-se amb absoluta justesa allò del proverbi: llops amb llops no es mosseguen.

Però totes, fins les més poderoses, acafilets! Aleshores s'esgarrapen perquè, naturalment, ningú no en vol tenir la culpa.

A Melilla hi havia un general espanyol, d'origen català, investit del càrrec d'alt comissari, el general Berenguer (com has degenerat, oh admirable cognom!) el qual no semblava estar massa convençut de la possibilitat de guerrear a la moderna (*) contra dels rifenys a base dels soldats espanyols. En canvi, n'hi havia un altre, el general Silvestre, que responia a la vella tradició gloriosa del rebre i batejar-se d'heroi, i naturalment portant per divisa els *riñones*, venia a ésser l'encarnació d'una modalitat de pensament compartida per la major part de l'oficialitat espanyola. Fins el pobre Llapissera XIII es cartejava amb ell i li deia, *ya sé que eres un tío y que en Melilla no dejás nada por verde* (textual).

Ambdós generals cobraven el sou corresponent amb el plus de campanya apropiat i vivien felïços: l'un descansant contemplatiu, l'altre fent aventures afe-rrissades lluny de la plaça amb un *puñado de valientes*. Però vingué un dia que Abd-el-Krim, simpàtic i intel·ligent cabdill dels moros, digué prou. I no n'hi hagué més. Entenem-nos, no hi hagué més aventures; perquè d'héroes en plogueren a centenars cada dia... i no s'han acabat encara.

Conseqüència de tot això hauria estat en qualsevol país, l'organització d'un tribunal que depurés els fets i esmenés immediatament el sentit de la política duta a terme en aquells territoris on hi ofereixen tals revessos. A Espanya s'ha procedit d'una manera més cavalleresca. No era difícil trobar en la història espanyola fets idèntics al que s'ha acabat d'apuntar i no obstant s'havia de tornar a la mateixa manera d'esclafar-se el nas. Sem-

blava naturalíssim que el poble i els tècnics diguessin, "prou d'aquest color"; dones bé, el poble i els tècnics han dit, "en volem més encara". I efectivament, en comptes d'esmenar els procediments, s'ha portat al Riff un general Cavaleanti de la congregació dels *riñones* i s'ha dit al general Berenguer: — aguanta el càrrec d'alt comissari fins a nova ordre.

Aquesta és la veritat neta i pelada del que ha passat al Marroc *espanyol* (sic). *Kòmos* està convençut de que no pot venir una nova explicació a substituir la precedent, perquè s'ha assabentat de que les famoses *juntas de defensa*, són les que mouen el *tinglado*.

En Macià digué una vegada, que amb tres mil homes es veuria amb cor de declarar la independència de Catalunya. *Kòmos* està convençut de que l'il·lustre diputat per Les Borges exagerava un xic; amb la meitat n'hi hauria prou.

Les juntes de defensa estan, però, dividides d'una manera inverosímil. Com que Catalunya *no ha respondido*, com en temps d'En Prim, sinó que fins i tot s'entreté amb qüestions inherents a la seva marxa interior prescindint dels erits de la pàtria dels castellans en aquestes hores de perill, hi ha una part de les juntes que vol començar l'ofensiva per Barcelona. Quina pena fa veure que els moros són superiors! A l'ajuntament barceloní es presentà en una de les darreres sessions un dictamen de la majoria nacionalista en virtut del qual la retolació dels carrers es faria en endavant exclusivament en llengua catalana; dons bé: les juntes de defensa amenaçaren a En Maynés amb una reproducció del 25 de novembre (quina llàstima que no sigui veritat!) si l'acord es prenia en ferm. El poble de Barcelona no sap res de tot això perquè la censura ha posat un tap hermètic a la boca de la premsa i per això s'ha estranyat en veure que l'ajuntament nacionalista en l'al-

tima sessió celebrada ha retirat el dictamen referit, *per tal de no suscitar un despartar d'odis de les demés nacionalitats ibèriques en els crítics moments que tra- ressem*. Covarts! *Kòmos*.

Barcelona, setembre 1921.

CLOSSES FEMENINES

Romania jo abstreta, un dia, dins la nostra pairal en aquestes terres, el *Casal Català*, mentre una expressió de vida bella i afectívola s'hi desenrotllava: enllà, les orfeonistes, volenteroses, dedicades a l'assaig de les nostres cançons; ací, la reunió de qui es sentia amb afinitats espirituals mútues; uns infants esperant el moment dels assaigs dels ballets populars nostres, feien en altre indret un grup bellugadís. Qui, per les sales, conversant, qui en la biblioteca... Jo vaig pensar, precisament, en alguns solts llegits en els portaveus d'ací, sobre el desig per una damisella argentina formulat, de fundar-se clubs exclusivament femenins per a redós i expansió de les nostres ànimes. I no m'hi sentia d'acord. Tal volta en altres països, segons la forma de llurs societats són bons aqueixos clubs. Però aquí, em sembla que servirien per a marcar encara més aquest estrany allunyament d'una vida espiritual entera i completa de relació entre ambdós sexes, sentida en la llar, en la societat, arreu.

Jo meditava, abstreta, mentre aquells bells instants es vivien allí en la nostra pairal, en l'afalac d'ésser tota junta la família afectívola de la pàtria; nosaltres i els nostres fills ens sentim allí volguts i dolçament atrets pels nostres homes que ens respecten i estimen, i ells senten l'afalac també, segurament, de la companyia nostra, eixerida i alegre o afectuosa i confiada: una continuació en societat, de la joia amorosa de la llar.

ALIDÉ.

El doctor Josep M. Monner-Sans ocupant la capçalera de la taula en el banquet d'homenatge amb que fou obsequiat celebrant el seu ingrés, per concurs, al cos de professors de la Facultat de Filosofia i Lletres d'aquesta capital.

(*) A la moderna vol dir guanyar.

ALS DIPUTATS DE LA MANCOMUNITAT CATALANA (DISCURS PRESIDENCIAL AMB MOTIU DE LA NOVA CONSTITUCIÓ)

Amb l'emoció que desperten en mi els elevats sentiments de l'agraïment i de la responsabilitat, pujo a aquest noble setial portat pels vostres vots que representen els de tot Catalunya.

Es la tercera vegada que m'honoren els vostres sufragis, honra altíssima mai dispensada i que, per tant, m'imposa amb subtil, irresistible força, altíssims manaments a complir. Ella significa un l'ag comú que ens uneix; una sola llum que tots seguim i és aquest homenatge al propi ideal professat per partits diversos en grau distint, el que desperta en mi deures majors i més difícils.

L'elecció en la meua persona representa encara una afirmació que em complau tant com m'honora. Recordo campanyes persistents contra mi dirigides, fet el blanc dels atacs. No ho esmento amb odi. Hi ha en el fons una distinció. Guardo en els arxius de la Presidència, en col·lecció classificada, sèries curioses d'insults vinguts de l'home primitiu que habita entafurat entre les ciutats de la noble Espanya o en les pampes i en els boscos enredats de lianes verges o en qualque ciutat amorfa, que formaren part de sos dominis perduts, frases emprades en el llenguatge dels esclaus romans que ens han revelat les comèdies de Terenci i de Plaute, grollers desafiaments, supervivències barbres, que ens semblen trobats en documents del segle x, coses curioses intel·ligibles com els insults de certes tribus del Sudan que es desafien a distància, a so de tabals.

Mes pel que això pogués representar, el vostre vot és una resposta.

Nosaltres, entre el so de tabals, després d'un instant de distracció curiosa escoltant-lo, seguirem el nostre camí. El vostre vot, que és la síntesi del vot del país, representa no el desig de rectificar, sinó el de continuar.

La tasca que anem a emprendre és aquesta, consolidar, afermar.

Jo, fa dos anys, tinguí l'honor d'exposar l'esbós del que Catalunya necessita en camins, carreteres, en ferrocarrils, en treballs hidràulics, en escoles, en institucions d'alta cultura, en serveis de Sanitat, Beneficència, en Institucions socials. Tot aquest nostre esforç que havem reduït a un projecte d'Emprèstit, és descrit en el llibre "L'Obra a fer", i tendeix a aminorar el dèficit que en el servei ordinari té el nostre país català, dèficit que calculava un economista eminent en més de 130 milions de pessetes.

La nostra Institució en lo material té per objecte aminorar els mals que en la vida de Catalunya representa aquesta tràgica condemnaçió secular a una pobresa

de serveis públics. Deia jo aleshores que érem com un país desvastat pels mals governs i que ens cal treballar arduament per a restaurar la terra.

Visitant els països desvastats se m'acudia que la nostra condició era encara pitjor. A Reims consoliden la Catedral de França. Els obusos barbres han cremat la coberta, han destruït voltes, han escretissat les escultures i esborrat centenars de meravelles i parat el somriure de l'Angel anunciador. Mes allà encara tenen Catedral. Jo pensava aleshores en la Sagrada Família a mig fer, per volta la del cel, no per ruïna, sinó per manament, i aixecant-se a la bona de Déu, no obra d'una llarga tradició, sinó d'una improvisació genial. Així, és Catalunya un palau inacabat que sembla una ruïna, ara és Barcelona, la capital d'un país en obra, mancat de serveis col·lectius, no per la desvastació de la guerra, sinó per la desvastació de la pau infructuosa.

A nosaltres la pau no ens és donada. La guerra tanea el temple de la Llei, de la Llibertat. Tal és la vida normal de Catalunya.

No, no vull parlar de les circumstàncies que ens rodegen; no tinc el dret del ciutadà lliure, ni des d'aquest elevat setial, subjecte també a la censura i a la coacció del pensament. Prefereixo el silenci a la hipocresia. Així no miro a lo actual immediat de la guerra social de Barcelona, ni a l'actualitat més llunyana de la guerra d'Àfrica, que al cap i a la fi seran episodis; sinó als elevats interessos de la pàtria, lligats amb la història, lligats amb el pervindre, que són permanents i indestructibles.

Passaran els que serveixen al Rei amb la mentida i amb la falsificació de documents i amb la immoralitat de les públiques costums, i restarà la Pàtria amb ses necessitats espirituals i materials. Passaran les revoltes que algunes vegades han estat preparades des dels centres del govern. Passaran les superposicions totes i restarà el granit de la raça nostra amb ses aspiracions i sa constància ferma.

En els països desvastats caldrà solament treure uns quants munts de runes, netejar uns canals, refer uns ponts, rebastir unes escoles, mes els canals hi són, els camins han restat, han quedat mestres suficients, prous per a relligar els deixebles a la tradició científica mai romputa. Un esforç, i el passat revindrà millorat amb vida i amb pau més serena i més austera. En part de la nostra terra no hi ha camins ni hi ha canals; no hi ha escoles i això és el símbol material de que no hi viu el dret i la llibertat. El Marroc

colonitzat, ses grans ciutats de Fes, Mequines, Marraquesch, en podrien sortir qui hi ensenyés, qui transformés a pobres boscaters o pastors en ceramistes excel·sos, teixidors de sederes i d'alfombres i tapiços en orfebres, en elaboradors de guadamacils i iveris.

Per totes elles hi manquen els elements fonamentals de la civilització.

Tenim una indústria i no tenim solidades les altes institucions de la tècnica; tenim un comerç i ens manca la gran Banca i la gran Escola comercial; som un poble primparat, a punt de caure en la trista decadència si no persistim en el gran esforç de donar-nos una civilització i d'exigir de nosaltres i de fora nosaltres l'esforç econòmic necessari. Això en lo material; ens cal després una més fonda restauració de la nostra rusticitat moral; ens cal restaurar el nostre esperit en ruïnes.

Oh, l'exemple dels pobles al finir la guerra. Un s'espanta, s'atterra de l'empena que van a pendre les grans nacions vencedores i potser les vençudes. Un s'aterroritza en llegir les riqueses amb que compten les grans Universitats nordamericanes. Harvard té una biblioteca de 1.200.000 volums. Nosaltres a la nostra Biblioteca de l'Institut no arribem als 100.000. Son pressupost és de 15.000.000 de dollars, i tota la nostra ensenyança no ens costa 3.000.000 de pessetes. I parlo de la més baseantada, per sa quantia, de les nostres despeses, per a escandalitzar els nostres pobres avars.

Veu's aquí com se'ns imposa una tasca immensa; més allà té les seves jornades. Començarem aglobant qualques serveis per a fer una incipient Institució que representés Catalunya. Hem continuat poc a poc engrandint-la i solidant-la.

Aquesta és la tasca a seguir. El pla que fa dos anys jo exposava, exigia que suméssim tots els nostres medis. La nova Mancomunitat fou ara fa més d'un any votada, i un pressupost extraordinari fou sotmès i aprovat per l'Assemblea. La realització d'aquest esforç d'obres públiques, de sanejament, d'instrucció, de beneficència, de cultura material i moral, requereix que els augments graduals, habituals de la riquesa pública es tradueixin en riquesa a la nostra Hisenda. Es el treball de consolidació que us demano us poseu com a tasca del bienni que comencem. Consolidació de la Hisenda fent efectius els ingressos a que tenim dret; augmentant-los a proporció de la riquesa dels pobles per a respondre dels rèdits i amortització dels emprèstits, eercant nous medis fiscals justos i medis industrials que els aminorin.

Encara crec en un altre esforç de consolidació, depurant la nostra obra, cenyint-la a estricta economia, espurgant-la de l'inútil i de ço que es pugui corrompre. Jo he estat i seré en això inflexible.

Cal després obtenir dels alts poders de l'Estat totes aquelles concessions d'autonomia a que tenim dret. No haig d'acudir a invencions pròpies sinó a termes oficials del President del Consell de ministres, senyor Comte de Romanones: "ha arribat l'hora de satisfer les demandes d'autonomia perquè cada orgue del cos nacional recobri i conservi la independència de llurs funcions aconseguint, així, aquella unitat, que dintre la varietat, constitueix la base dels interessos especials peculiars i privatis de la vida local. Es arribada l'hora, perquè a través dels anys han vingut accentuant-se les ànsies del país per una legislació transformadora del nostre sistema polític, fins a constituir una realitat viva que és obligació del Govern i de les Corts recollir i canalitzar per a prevenir i desvanèixer tota possibilitat de discòrdia, tot perill de desavinença dintre de la societat espanyola, prestant a la pàtria el servei de crear aquella interna i íntima unitat que neix de l'amor entre les grans col·lectivitats nacionals."

La Mancomunitat no fou més que una obra de transició. Sostingut son concepte en el projecte de llei, primer pel partit conservador en 1908, en les memorables discussions del projecte d'Administració local, després en el projecte de llei de 1912, presentat pel partit lliberal, no com satisfacció d'un ideal, repeteixo paraules del President del Consell de ministres, sinó com a obra de transició, d'oportunitat, camí de l'autonomia, que desgraciadament no arribà a obtenir l'aprovació del Parlament, però que poc temps després, encara que modificat i restringit, realitzà per decret el partit conservador.

Dones bé; podem dir que hem exhaurit els medis que se'ns donaven en la llei de Mancomunitats. Estén avui la seva acció a tota l'obra viva facultat de les Diputacions i ha arribat a la plenitud dels medis econòmics possibles. Hem estructurat l'orgue polític que funciona normalment amb la col·laboració de tots els partits populars de Catalunya. Hem omplert la vall oberta a les nostres aspiracions, seguint un símil antic de l'actual President del Consell. Queda ara al Govern mostrar la fe en l'organisme per sos antecessors creat, tractant-lo no com a enemic, sinó com a obra pròpia, fecunda, estimulante d'energies, ubèrrima, arribada a sa plenitud i, per tant mereixedora d'una vall més ampla; que els canals que sobreixen s'aixaragallen, que l'aigua és força útil dintre canal i força destructora fora.

Cap d'aqueixos diversos efíreols de l'obra que ens proposem serà oblidat. Aca-

bem de votar, Senyors, l'organització de l'Assemblea i la del Consell de govern i execució. El Consell, que és, ja temps, no amorfe sinó organitzat, obrarà com els seus antecessors, amb seny i prudència. Com a testimoni d'aquella continuïtat haueu reelegit diversos de sos antics components.

L'Assemblea complirà també, com sempre, amb saviduria i serenitat. Sé des d'ara que un bloc de partits acaba de votar-me a mi i als meus companys de Consell, que una majoria s'és formada per a regir dintre la llei del nostre Estatut, per la força de les lleis del Regne, els elevats interessos de la civilització i les aspiracions i ànsies de llibertat i de cultura de què Catalunya ens fa sos heralts per proclamar-los i sos cabdills per a guiar-los. La nostra Assemblea té la tradició de la disciplina fundada no en la estreta rigidesa de comanaments partidistes, sinó en el més sòlid lligam de les idees que ens són comunes a tots bo i militant en partits diferents. Homes diversos de la política pensem tots a la una en Catalunya, i ens unim per llargs d'un sol amor. Sé de cert que durant dos anys marxarem units, imposant per la força dels vots allò que creiem és el bé del país, quan la força del raonament no hagi convençut als nostres adversaris.

Jo a aquests he de pregar-los també col·laboració, dividint-los encara en dos sectors. Als que reconeixen el nostre Estatut i comparteixen el nostre patriotisme, fins contradint-nos, són els nostres col·laboradors.

Jo no sé si hi ha entre vosaltres qui vingui a dintre aquest cenacle a treballar contra nosaltres. Si així fos, jo encara tindria una esperança: la de que la força de la justícia de la nostra causa, la força de l'ambient patriòtic, la sang catalana de llurs venes, dels dos camins històrics evangèlics a seguir, elegirà el del Sant Apòstol de les gents, que d'enemic es convertí en panegirista.

A tots la meua salutació i que aquesta, traspassant el trespol d'aquesta Sala i sos murs venerables, ungits amb l'oli sant de la tradició i de la història pàtria, s'estengui per tot Catalunya i a tots els catalans del món.

J. PUIG I CADAFALCH.

N O T E S

En Cambó, ministre d'Hisenda, va demanar al seu company de "Justícia" l'indult d'Emili Store. El 19 de setembre, el nostre amic sortia de la presó on havia romàs 22 mesos.

***

El "Comitè pro Catalunya" ha presentat al Congrés Internacional per la Defensa dels Drets dels Pobles, reunit a Gi-

nebra al mateix temps que la Societat de les Nacions, una nova petició d'independència de Catalunya. El Congrés, per unanimitat, acordà:

Que Catalunya té el dret de disposar ella mateixa, de la seva sort i avenir, sense que cap força estrangera pugui privar-n'hi.

Essent, com hem dit, unànime l'acord, ha estat, a hores d'ara, tramès a la reunió de la Societat de les Nacions.

Pel demés d'ara endavant, Catalunya forma part integrant de la Lliga per la Defensa dels Drets dels Pobles que seguirà arreu, i en tota ocasió, la Societat de les Nacions.

Segons ens comunica el nostre volgut company En Pere Rus, President del Comitè pro Catalunya, hi hagué espanyol qui es feu congressista de l'esmentada reunió, entregant 10.000 francs suïssos per tal d'impedir que fos pres l'acord. El Conde Torres-Vélez, donador (o llençador) dels 10.000 francs, no va sortir amb la seva. Els Delegats del Congrés varen votar unànimement l'acord referent a Catalunya.

Cal observar que el Congrés no podia trametre a la Societat de les Nacions sinó aquells acords presos per absoluta unanimitat.

***

La Unió Catalanista va realitzar a primers d'agost un acte formosíssim i de gran transcendència: va fer ofrena a la tomba del Soldat Desconegut, de l'Arc de la Glòria, de París, d'unes flors amb riquíssima llaçada catalana contenint la inscripció:

"La Unió Catalanista al Soldat Desconegut".

En el nus de la llaçada, hi havia, damunt de camp blau, una blanca estrella de cinc puntes, i els mots: "Dotze mil Voluntaris Catalans".

La remesa fou un èxit per a la Unió i per a Catalunya.

***

L'Onze de Setembre, ha estat esclatant. La remesa de les ofrenes dels Catalans d'Amèrica feta pel propi Ajuntament, sembla que ha estat consagrada definitivament. Cada any caldrà fer-ho de la mateixa manera. Els concurrents desbordaren llur entusiasme en veure tantes de banderes de Mèxic, Argentina, Uruguai, Cuba, Paraguai, Xile, etc., juntes amb les de la Pàtria. Tot hom semblava sentir més aprop els patriotes qui es troben allunya's de la Catalunya que estimen més i més cada dia.

Amics: haveu estat ovacionats; i us ho mereixeu de debò.

Salut, a vosaltres; i a Catalunya, independència.

JORDI BONCOP.

Barcelona, 30 setembre 1921.

MONTSERRAT CAMPMANY

El dia 25 del propassat octubre, van ésser estrenades a la Societat Nacional de Música, quatre composicions vocals d'una compatriota nostra: la senyoreta Montserrat Campmany. Es la primera dona compositora que ha fet escoltar obres originals dins la Societat esmentada. Aquestes quatre composicions, escrites per a cant i piano, tenen per títols: "Un Asra", "Filant", "L'Absence" i "Primaveral", essent cantades per una dama de l'aristocràcia argentina, la senyora Maria de Pini de Chrestia, i despenyent la part de piano la mateixa autora. Els quatre *Lieder* han estat molt celebrats per la crítica musical de Buenos Aires, que ha sabut veure en la senyoreta Campmany una artista de pervindre segur.

La senyoreta Campmany, que ha fet sòlids estudis musicals baix la direcció dels mestres Julià Aguirre i Constantí Gaito, té escrites, malgrat la seva joventut, puix és nada l'any 1901, altres composicions: "Raïms i Espigues", que obtingué un premi en el concurs de corals organitzat per l'Orfeó Català del Casal, i un Preludi per a orquestra.

Totes aquestes obres, però, amb tot i revelar qualitats positives, no donen pas la mida de les extraordinàries condicions artístiques de la senyoreta Campmany. La presenten només com una compositora distingida, d'innegable mèrit, sobre tot si hom considera els pocs anys de la compositora.

Jo, i és precís, en aquest cas, que parli un poc de mi mateix, puc donar fe de que hi ha en la senyoreta Campmany quelcom que li donarà lloc d'honor entre els mestres contemporanis.

Un poema publicat en el meu llibre "Aiguaforts i Aigües vessants", "La Peri", es objecte avui d'una traducció musical per part de la senyoreta Campmany, digna d'atenció i reveladora d'un gran temperament artístic i d'una preparació sòlida i capaç de donar forma a les concepcions més agosarades i complexes.

Es cosa difícil anunciar el pervindre i descobrir noves intel·ligències: mes tinc l'atreviment justificat aquesta vegada d'anunciar l'aparició d'una obra d'empena i fermesa, preludi d'altres que ningú no pot capir fins on arribaran.

"La Peri", poema simfònic que la senyoreta Campmany té gairebé acabat, i l'orquestració del qual revela coneixement i domini complets d'aquesta part importantíssima de la música, és un cas potser únic en la història de la dona musical.

Té la senyoreta Campmany una sensibilitat exquisida i una intuïció real per l'assimilació dels conceptes poètics i la llur conversió en sons. Els seus temes són d'intensa suggestió i tradueixen fàcilment l'acció principal i la vida episòdica del

poema literari, i d'açò crec ésser-ne testimoni irrecusable.

Mes deixant de banda aquest aspecte, amb tot i ésser de cabdal importància, cal fixar-se en el desenrotllament purament musical de l'obra, de formes àmplies i de poderosa substància, elaborada amb l'entusiasme de l'artista que s'emociona intensament davant el treball que va prenent vida i forma camí d'una solució definida.

Aquest entusiasme, aquesta vibració interna és l'ànima de "La Peri". Però com "idea" i "forma" no són sinó expressions verbals dins la música moderna, puix que la segona és una derivació de la primera, i es renova paral·lelament a l'evolució substancial i directriu, el cos sonorós de "La Peri" s'identifica amb l'esperit que

l'informa i un i altre fan una entitat indivisible. Plana, dones, per damunt el poema de la senyoreta Campmany, alta espiritualitat i pregon sentit poètic. La música segueix sempre el desenrotllament literari, mitjançant un seguit de temes noblement expressius, sols o separats, segons les exigències de l'acció. Dóna lloc a una formidable vida contrapuntística, a una superposició de temes, figures o senzills dibuixos rítmics, sempre lògics i eloqüents, sempre justificats per l'acció i presentats amb seguretat i desinvoltura tan extraordinàries que l'efecte és sorprenent.

L'harmonització és subtil i refinada, rica i poderosa; però la seva procedència, admesa l'escriptura contrapuntística del poema, és a dir: "horitzontal", ve principalment de la superposició de línies

melòdiques, i confirma una vegada més la veritat de que dins les línies melòdiques paral·leles hi ha la més rica, nova, variada i fecunda vida harmònica. Baix el criteri d'una forta i vigorosa modernitat, sense decadentismes ni defalliments, melodia, harmonia i contrapunt formen una sola entitat; la vida rítmica i la forma sempre renovellada, mai predeterminada a la faïso clàssica, són presidides per l'emoció, la sensibilitat, la poesia i la comprensió profunda dels conceptes inspiradors.

En el poema musical de la senyoreta Campmany, quan el curs de l'acció ho exigeix, té lloc l'aplicació de les escales gregues, pentàfones, etc., del món gregorià, i de totes les "velles novetats" que han rejuenit la música amb el llur segell arcaic, —i sigui comprès l'aparent contrasentit—contribuint a la formidable vida polifònica de "La Peri"; i hom deu afegir a tot açò una orquestració potent i plena i alhora flexible i alada, mai concebuda "pianísticament", sinó directament relacionades les idees amb els timbres instrumentals, és a dir: cada idea musical o cada transformació de la mateixa, naix juntament amb l'exposició colorista que la deu destacar entre mig la gran maror polifònica.

La potència orquestral de "La Peri" podrà comprendre-la el lector veient la llista dels instruments que la integren: tres flautes, un flautí, dos oboes, un corn anglès en si, un clarinet baix en si, tres fagots, un contrafagot, quatre corns en fa, tres trompetes en si, tres trombons, una tuba, tímpanos, tambales i platerets, tantan, celesta, joc de campanetes, arpa, setze primers violins, setze segons violins, deu violes, vuit violoncel·ls i vuit contrabaixos.

"La Peri", una volta acabada i coneguda del públic, resultarà, n'estic segur, una revelació.

I em serà sempre falaguer, haver parlat per primera vegada d'una artista que comença amb l'empena i la seguretat dels mestres fets, i constituirà per a mi un honor que hagi volgut associar el meu nom a una composició tan admirable.

JERONI ZANNÉ.

Es un deure d'honor i una missió d'alt patriotisme per a tot bon català l'inscriure el seu nom a les llistes de socis de la benemèrita Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

Els catalans de l'Argentina poden inscriure's per mitjà de les Delegacions constituïdes a Mendoza, Córdoba, Rosario i Buenos Aires (Callao, 511).

UNA IDEA EXCEL·LENT

Per la lletra que a continuació inserim hom pot donar-se cabal compte de la importància de la idea que s'hi exposa per tal de contribuir a l'obra transcendental que per a la cultura i ca'alanització del nostre poble realitza, amb escassetat de mitjans econòmics, l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

RESSORGIMENT s'afilla amb entusiasme la iniciativa del senyor Boixader i està disposat a donar-li l'ajut que sigui necessari per tal de que es vegi realitzada amb l'èxit més esclatant. De moment les nostres pàgines estan a disposició de les entitats que vulguin patrocinarla, cooperant així a una obra d'alta espi'ualitat!—La Direcció.

Buenos Aires, 1er. novembre 1921.

Senyor Director de RESSORGIMENT.

Dilecte company:

Em permeto dirigir-vos la present lletra per a exposar-vos un pensament, esperant que haurà el vostre beneplàcit per tal de que vegi la llum en el RESSORGIMENT de vostra digna direcció.

Es tracta senzillament de la nostra Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, l'entitat estimada que a mesura del temps va engroixint-se fins a devenir formidable, l'acció de la qual netament catalanesca, fa que tingui la devoció dels catalans tots, majorment dels que allunyats de la Pàtria veuen amb goig l'obra positiva que ve realitzant.

Es clar que la Delegació a Buenos Aires de la benemèrita Associació rebria amb gust i s'afillaria aquesta iniciativa, com qualsevol altra que li fos presentada sempre que respongués al caràcter de la Institució, però crec millor fer pública la meua lletra a l'objecte de que arribi a coneixement dels catalans subscriptors d'aquesta patriòtica publicació i, també, sigui, alhora, RESSORGIMENT el missatger que porti aquesta pensada a les demés contrades americanes per a que les diverses Delegacions de la Protectora que hi actuen puguin unificar l'acció i aportar a l'entitat mare l'esforç material per a la seva expansió.

Catalunya, la nostra Pàtria, té en el seu ésser diverses organitzacions col·lectives que aporten el seu esforç a la consecució d'un ideal autonòmic més o menys temperador; altres porten el fi determinat d'una lliberació completa, però les unes i les altres responen, més que tot, a un esperit partidista, essent la política el factor que les fa moure en la seva ruta. Entre les agrupacions catalanes que responen a un pensament antipolític com la benemèrita "Unió Catalanista", hi ha la nostra mai prou lloada Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, que procura, prescindint de qüestions polítiques i religioses, preparar la infància catalana per a que sigui el dia de demà la realitat que avui esperança la Catalunya sotmesa. Aquesta Associació pel seu caràcter purament docent necessita de l'esforç de

tots i no cal dir que els catalans de les Amèriques molt han fet per a la progressivitat d'aquesta Institució, però cal, també, que les nostres iniciatives no s'estronquin i procurem assegurar la força material que una organització poderosa com aquesta tant necessita.

La Delegació a Buenos Aires va iniciar un premi "República Argentina", premi que altres Delegacions han imitat i això ha valgut per a fer més positiva l'obra educadora de l'Associació.

Fem un nou esforç. Els catalans de l'Amèrica tota iniciem en l'any 1922 la Setmana de la Protectora procurant or-

ganitzar diversos festivals en la sinya de les entitats constituïdes, el benefici dels quals vagi a engroixir les entrades de la benemèrita Institució; que les dones catalanes, sempre dispostes a donar exemple de solidaritat, de patriotisme i d'amor facin, durant la setmana de la Protectora, una recapta en les cases comercials catalanes i entre els particulars de les seves relacions; que la Delegació a Buenos Aires organitzi una festa final en un saló públic on en l'intermedi de la festa artística que pugui preparar-se siguin declarades les quantitats parcials o totals que hagin estat recollides.

I aquesta festa pot fer-se cada any. I la Protectora rebria una ajuda dels catalans de l'Amèrica amb la qual sabrà apreciar més que l'ajuda material el patriotisme, el desig que tenen de que l'obra patriòtica de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, vagi progressant fins a devenir oficialment la Directriu de l'Ensenyança total a Catalunya, ço és: sense que l'Estat cuidi les escoles (o les descuidi) anomenades oficials.

Agraeixo, senyor Director, la vostra acollida.

ANGEL BOIXADER.

E L S L L I B R E S

A LA DERIVA, per Alfons Maseras.

L'estil i la forma literària d'En Maseras és un bell esclat del ple ressorgiment del nostre idioma mai com ara tan pròvid en conreadors que l'honoren amb llibres d'alta espi'ualitat. Quan hom llegeix proses que, en altra llengua que no fos la nostra, no s'arribaria a desentranyar les bentats que hi són incloses, forçosament, qui les assaboreix es sent reconfortat i té per les lletres pàtries tota l'amor que els grans sentiments fan brollar del cor assedegat per una guspira, per una alenada de ço que el fa glatir i a l'ensens el fa eixamplar, tan dolça és la pau d'esperit que li reporta. Tal és el cas de "A la Deriva". Aquest llibre que l'autor sembla reflectar-se en llurs pàgines i que potser no és sinó una fantasia que En Maseras ha compost amb mà mestra.

"A la Deriva" és un llibre d'infinites ensenyances. Es, si es vol, un d'aquests llibres que la imaginació exuberant d'un mestre en el bell dir de qualsevol idioma, en un moment donat, fa vessar a dolls, com cercant la consagració definitiva, tota sa exquisida sensibilitat.

I En Maseras en aquest llibre ha superat tota sa producció anterior, perquè, ultra l'estil, que és un mirall de transparències neoclàssiques, se'ns revela un filòsof qui té de la vida aquell concepte que tot home equilibrat es capté de posseir; cosa que, en aquest cas, l'autor, sense es-

forçar-s'hi gaire, aconsegueix plenament.

Si les idees serveixen per a identificar-se amb l'esperit d'aquell qui les professa, des d'ara diem que tota la ideologia de "A la Deriva" és digna de proselitisme. En Maseras és un guia que deu ésser seguit per aquells qui sentin la fi blada que prové, tant d'una injustícia com per la migrada vida d'aquell qui petja la terra sense que un ideal qualsevolga l'emmeni devés una fita.

El llibre, com em dit abans, és escrit de manera que, ço que s'esdevé en el curs de la narració, hom creu talment que és un retall de vida de l'autor. Potser sigui així. Però, encara que la falla no passi d'ésser-ho, és la més bella idealització que hem llegit en aquests últims temps. L'autor, en el capítol primer, que ell diu que, "a manera d'introducció, es present l'alligonament que el lector pot heure d'aquest llibre" després de fer-nos entrar en coneixement de quins són els mòbils que l'empenyen a escriure l'obra, ens diu, ja al darrer paràgraf: "De tot això que ara dic, què podia saber-ne jo en ma primera joventut, llavors que el cor i l'esperit feien proa mar endins, amb les veles desplegadas, sense curar si el vent les inflaria pel bon camí o les duria a la deriva?" I nosaltres afegim: si l'autor tingué necessitat dels tràngols que ens descriu per a assolir la maduritat mental, en bona hora que tot li hagi succeït!

G-E.

LES REVISTES

AL VOLT D'UN COMENTARI

En una pàgina de "Lletres i Llibres" del diari català de Barcelona, — no hauríem de nomenar-lo puix hom endevinarà que parlèm de "La Veu de Catalunya", — car no se n'hi publica cap d'altre, per vergonya dels catalans — l'escriptor Josep Lleonart, un dels més destres crítics literaris de Catalunya, féu suara un comentari saborós de les revistes catalanes d'Amèrica, fent relluir els seus efectes i remarcant els seus defectes. No cal dir que aquests darrers són tant i de tal magnitud que el brill dels primers es nota a pènes.

Confessem abans, que en traçar aquestes ratlles no tenim a mà l'escolí del senyor Lleonart, però recordem perfectament la seva essència. Això ens basta per a comentar-ne qualque extremitat.

S'admirava, l'admirable crític, de la riquessa material que, en general, hom pot observar en les publicacions catalanes d'Amèrica, per la qual — diu — no es plany despesa. Això, així dit, naturalment demostra el convenciment del senyor Lleonart de que les nostres publicacions n'eden en l'abundància, i, àdhuc, hom nota que troba la cosa més natural que així sigui, car per quehom estem a l'Amèrica. Nosaltres no podem respondre per les altres, però pel que toca a *RESSORGIMENT* podem ben assegurar al senyor Lleonart, que en veure la llum ja la trobà feta l'Amèrica. I eregui que ho sentim de debò, precisament per a poder *no plànyer despesa* en la seva confecció i, ensems, — perquè no dir-ho? — perquè d'aquesta guisa potser podríem percebre la retribució del nostre treball que ara havem de fer mitjançant dispendis, encara que hom dubti la nostra asseveració.

Es plany el docte crític de que no hi hagi una Direcció competent i que senti la responsabilitat del càrrec; una Direcció que tingui consciència de la missió que l'incumbeix, i es dol de que precisament per aquesta falla no es vegi en les revistes una selecció més acurada del material que permeti donar una idea aproximada de les valors actuals de la literatura catalana. Tal vegada tingui raó, també, en aquest punt, el senyor Lleonart, però el que podem dir-li al respecte és que el material disponible és tan migrat, a vegades, que solament un miracle podria fer-nos sortir del pas. I de miracles aquí a l'Amèrica no se'n fan. Oi més, si alguna vegada ens havem sentit *conscients* del càrrec i havem sol·licitat a empreses editorials de Catalunya, de caràcter *patròtic*, la mercè de facilitar-nos part del material usat en les seves publicacions, els nostres propòsits s'han vist correspostos amb una negativa discreta i *suggerent*. Això quant a l'estètica, o part grà-

fica, de la revista. Quant al text, recomanaríem al senyor Lleonart la col·lecció de *RESSORGIMENT*, — que pot füllejar a la Biblioteca de Catalunya — a on trobarà una veritable antologia dels moderns escriptors i poetes catalans amb obres originals que s'han dignat trametre'ns, i d'altres reportades. Sença, potser, per aquest defecte nostre, que mants *llegidors* es lamenten de no entendre prou bé el català enrevessat de *RESSORGIMENT*, la qual cosa constitueix una pèrdua *material* de força *important* per l'economia de la revista.

Es motiu de blasme, demés, per l'assenyat crític el fet d'inserir les nostres publicacions notes i fets de coses íntimes, casolanes; la ressenya d'un banquet, d'una boda, etc. Ha de considerar el senyor Lleonart que aquí a l'Amèrica no disposem de diaris a on publicar aquesta mena d'informació, i que de vegades no es pòden eludir certs compromisos. Així i tot, pel que es refereix a *RESSORGIMENT* no hi haurà vist mai informació de tal natura, car ens abstenim de parlar de noes, bateigs, viatges, malalties defuncions i altres notícies dites socials; decisió que ens ha proporcionat manta volta alguns disgustos i forces baixes.

I per últim direm quelcom del retrat que ens fa de les incorreccions ortogràfiques. Començarem per dir que abans d'emetre tal reconvençió havia de tenir en

compte els diversos factors que s'oposen a que les publicacions catalanes d'Amèrica estiguin correctament escrites, ortogràficament parlant. La distància que ens separa de la pàtria és un factor que no deu oblidar-se; la nostra *convivència* amb gent de totes les races i de tots els idiomes; la vida americana, febril i *neguitosa*; la *mananca* de textos i obres didàctiques, i, després de tot, les dificultats que s'oposen a la normal confecció del periòdic, tals com els linotípistes, tipògrafs i maquinistes, quasi sempre estrangers, — i si n'hi ha algun de català no anirem a exigir-li aquí l'estudi de les normes ortogràfiques modernes. — Malgrat això, nosaltres *havem* de declarar francament que no trobem diferència entre l'ortografia de *RESSORGIMENT* i la de les *més* acurades revistes de Catalunya: *La Revista*, *Monitor*, *D'ací*, *d'allà*, etc. i si fèssim un anàlisi minuciós de totes elles potser no fórem nosaltres els que aniríem a rerassaga quant a aquesta part de la gramàtica.

Per a terminar direm que el comentari del senyor Lleonart, conté veritats amargues que nosaltres som els primers en reconèixer i *doldre'ns* per elles, però que podia molt bé haver fet qualque excepció en generalitzar conceptes que de bon tros no s'emmotllen a la realitat dels fets.

I ara, perdoni's el senyor Lleonart si havem comès alguna irreverència, però som homes i com a tals estem subjectes a totes les passions inherents al ser humà.

N-M.

DEL VIURE LLEUGER

En qüestions que l'home afecta conèixer i que en realitat mai capeix com el seny ens mana, qui escriu no s'hi ha de ficar. Només farà qualque disquisició fent referència a ço que creu d'obligació esbrinar d'una fàiso superficial i interessant alhora. I per això, ja que trobo superficial el que vaig a dir, prego que el llegidor sigui condescendent, si per ventura s'escau a trobar incongruent ço que de bona fe, sense mica de malícia, exposaré. Així, si creu que no estic dins de la raó, que tothom estima com a un dret natural, perennal, introvertible, prego, repeteixo, se m'atorgui a la indulgència a que és creditor tot aquell qui no segueix les normes d'una vida acompassada. Per que la indulgència, si és atorgada gentilmente, qui la rep, se'n sent tan aconhortat, que té com a cosa pròpia d'esperits equànimes, l'opinió que jutja sense apassionar-se amb escriu i no té en compte sinó l'obtenció de quelcom que tingui formes nobles i desinteressades.

Així, dit això, creec amb tota la bona eriança de l'individu, sigui aquest com vulgui, puix no he d'esbrinar molt detin-

gudament la conducta llur, car això, fos de la manera que fos, seria pendre'm atribucions que mai he pretès. Perquè, les coses d'aquesta naturalesa, si hom comprèn que han d'ésser portades a cap com la consciència mana, la convicció solament del fet en sí, encara que l'home no ho vulgui, és prou per a que l'indueixi a guardar la línia traçada per la civilitat que l'ambient on hagi viscut li ha proporcionat. Així mateix tampoc és cosa noble fer altrament.

I per això no donaré a ningú motiu per a que em digui que el que escriu és cosa sense substància, sense principi ni fi; és a dir, una cosa que, sense voler, ha fet posar amb un humor de mil dimonis a qui ho hagi llegit.

Dit, com es veu, el que precedeix, cal també que el llegidor entri en contacte íntim amb el sentit dels mots que ara estan passant per davant dels seus ulls. Si no ho fes, llavors sí que hi hauria raó a retreure'm la fosquedat de criteri! No senyors, no; no donaré motiu a que els meus mots els causin el més lleu enuig. Voldria que tothom fos tan desinteressat

com jo en tractar d'aquesta mena de coses, perquè, a més del desinterès de afegir altres qualitats, i són: claredat en tot quant faci referència a coses que siguin creditors d'aquesta mercè. Car, si estan mancades d'aquestes qualitats, quina necessitat hi ha en pendre-les seriosament? Sí, perquè l'home aleshores ja deixa l'òrbita per a tornar-se tot d'una esfera.

Però, senyors meus, el sol fet d'haverlos robats aquests moments que inverteixen en llegir això, potser els semblaran malaguanysats. Què volen que els hi digui?... Jo, tant si em creuen com si no, de dir-los que aquestes ratlles les he escrites per allò que molts suposen és agudesa d'esperit, i que sovint no és sinó la demostració palesa que hom vol escampar la bonhomia que li sobri i que no sap com fer-ne present. I per a fer-ho, res tan a propòsit com omplint fulls de paper.

El paper que es va escrivint, quan se'l té ja llest i se'l pot llegir sense que la tinta estrefaci el contingut de les idees (quant la tinta s'ha eixugat del tot) que hom creu exposar, que satisfactori és, tot i tenint en compte la bona o mala ortografia del qui ho ha escrit, veure gravat el propi pensament damunt d'un humil tros de paper!... Però això són pures beneïtures que la ment de l'individu es forja quan no té altra cosa que l'entrellat per a allunyar-lo de ses cavil·lacions, que sempre pugnen per eixir a en-

terboir un xic el febrós cervell de l'home — o la dona — ingenu.

Vaja, erce plenament en la sinceritat d'aquell qui creu ésser més que un altre; dones què en treuria de dubtar si l'entrellat que esdevindria mai no arribaria a resoldre'l? Al menys, procedint així, l'home que es vanti d'independent en totes aquelles coses que no sobresurtin més enllà del seu propi jo, que és ço que he dit al començament d'aquestes ratlles, que hom quasi podria qualificar d'espellifades, viurà feliç i mai no tindrà d'heures-les amb individus de la mena que més amunt he cregut descriure, encara que no ho sembli; que són els més grans enemics que el bon seny té; que són els més grans enemics que l'home té, i per això deu dir-se'ls sempre que són un espill venecià, per a que vegin la consideració distingida que els demés tenen envers ells...

I, per acabar aquest petit assaig que he escrit sense aquella precisió, tan requerida per aquesta classe de treballs, encara, a tall de pinzellada final, per a que els amables llegidors siguin magnànims, afegiré el següent: mai no m'he sentit tan en harmonia amb els meus actes com quan vaig clavar damunt del paper el darrer punt a aquestes ratlles que ara s'acaben de llegir, potser amb molta paciència i malgastant el temps inútilment.

De totes maneres jo els dono mercès per tot l'interès que s'hagin pres en llegir-les.

TRINITARI MESTRE.

CRISTALL DE GLAÇ

La noia se'n va a la font;
la troba tota glaçada.
Es dematí, dematí,
que l'aire talla la cara;
se li gelaven les mans
i els braços li tremolaven;
el vent amb son lleu respir
tot jugant l'acaronava,
i li esbullava els cabells
i li bufava la falda.

Caminant damunt el glaç
a cada pas rellicava;
ja li queia de la mà
el seu cantiret de l'aigua,
i en la pica de rebot
en mil bocins es trencava.
El seu cant de cristall
moria amb una rialla.
La noia vinga plorar,
el sol ell l'aconhortava.

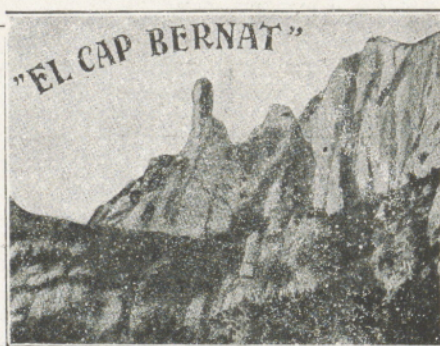
Damunt l'estimat tresor
volia posà una llàgrima,
i quan prenia els bocins
se li fonien en l'aire.

RAMON DE CURELL.

Magatzems "El Cap Bernat"

Els millors assortits d'articles de Catalunya

RESULTA UN GRAN
ESTALVI ADQUIRIR
ELS ARTICLES
D'AQUESTA CASA.
BONES MERCADERIES
I PREUS ECONÓMICS.

CADA COMPRA ES UN
RÉDIT EFECTIU.
DEMANIN EL CATÀLEG
SE'N CONVENCERAN.
REMESES
A TOT ARREU.

Demani's oli "EL CAP BERNAT", insuperable.

FRANCESC TORT

PICHINCHA, 180
ESTACIO PASCO
COOPERATIVA TELEFONICA, 597 (OESTE)

(SUBTERRANI)

RIVADAVIA, 3929
ESTACIO MEDRANO
UNIO TELEFONICA, 1570 (MITRE)

NOTÍCIES

Se'ns assabenta que es troben ben en-caminades les gestions que el Casal Català realitza prop del govern de la nostra pàtria a fi de que sigui aviat un fet el montatge de la Biblioteca Popular que la Mancomunitat de Catalunya feu l'altíssim honor de concedir a l'entitat referida, per a gaudi dels catalans de l'Argentina.

Podem, també, avençar la notícia als nostres llegidors, de que mercès a les actives gestions realitzades pel doctor Leandre Cervera, la Mancomunitat ha concedit el mateix privilegi que al Casal Català de Buenos Aires, al Centre Català de Montevideo.

Per ara són dues les Biblioteques Populars que el nostre govern ha concedit als catalans d'Amèrica. Creim que aquest benifet serà atorgat successivament als nuclis de Xile, Cuba, Estats Units, etc., sempre que les entitats allí existents ofereixin les garanties necessàries.

—:— En el Teatre Municipal de Mendoza tingué lloc una festa d'afirmació catalanesca organitzada pel benemèrit Centre Català, en ocasió del tretzé aniversari de la seva fundació, posant-se en escena la bella producció dramàtica d'En Santiago Rusiñol, retolada *La Mare*, la qual obtingué una interpretació correcta tenint en compte el caràcter d'aficionats

dels elements que constitueixen el grup "Art Escènic" d'aquella entitat.

La direcció anà a càrrec d'En Quintí Sardà i fou representada per les senyores Palacios i Palmés de Cucurella, senyoreta Martorell, nena Camps i els senyors Cucurella, Sardà, Sanfeliu, Garriga, Mas-Xarrié, Cerdà Palou i Roviralta.

—:— Cal que esmentem la conferència donada pel mestre N'Ernest Suñer en el "Casal Català" al volt del tema *Història de la dansa*, treball d'erudició que li havem d'agrair perquè constitueix una aportació valuosa a l'obra cultural de l'entitat que la patrocina.

Cal, també, que fem esment del poc interès que despertà entre els socis l'anunci d'aquesta conferència, la qual, com la majoria d'aquests actes d'una importància vistosa, no aconseguí atreure més enllà de tres dotzenes d'oients.

Creiem, però, que aquest fet que critiquem no ha de tenir-se per a res, absolutament, en compte per a successives reunions d'aqueixa natura, ans altrament, ve a portar-nos la convicció de que es fa necessari intensificar aquests mena de tasca cultural.

—:— En Lleó Fontova, eminent violinista català, l'actuació del qual en aquest país ha estat fecunda en iniciatives que han anat creant un ambient favorable a la divina art, és objecte aquests dies d'un just i ben guanyat homenatge per part de la intel·lectualitat, en ocasió d'escau-

re's el vint-i-cinquè aniversari de la seva incorporació al món musical d'aquesta República.

El proper dimecres dia 23 es realitzarà en el sumptuós Grand Splendid Theatre, un concert, en el qual el nostre compatriota executarà un programa eclèctic, durant el qual posarà de relleu les seves condicions de concertista de nota.

RESSORGIMENT s'adhereix a l'homenatge a En Lleó Fontova, de la personalitat artística del qual parlarem en el propi número.

—:— El proppassat dissabte dia 5 l'Orfeó Català de Buenos Aires celebrà una audició en el seu estatge, executant-se obres instrumentals i corals de Haydn, Fisher, Genesà, Borràs de Palau, Massenet, Clavé, Morera i altres, sobressortint de totes elles el choral d'En Clavé "Els pescadors", correctament interpretat per la secció masculina de l'Orfeó, sota la direcció del mestre Rafel Genesà.

Per al proper desembre aquesta entitat organitza una Tómbola per a subvenir les classes gratuïtes de música que sosté.

—:— El propi diumenge dia 27 s'efectuarà un Gran Festival de Sardanes a l'aire lliure, en un pintoresc indret de la Floresta (Rivadavia 8000).

El Casal Català que cura l'organització de l'acte, prepara, demés, altres atractius que facin més atractiu la festa.

La cobla «Empordanesa» tindrà al seu càrrec l'execució de les sardanes.

Joieria i Rellotgeria "EL TREBOL"

GRAELLS GERMANS

CASA FUNDADA L'ANY 1910

FABRICANTS

CARLOS PELLEGRINI, 516

U. T. 2302, Lib.

BUENOS AIRES

Gran assortit d'Alhages de tota classe.

Reformem tota mena de Joies

a gust del client.

Economia en els preus.

Confiteria Catalana

Cerrito, 153

SUCURSAL: **Sarmiento, 1444**

Unió Telefónica **4571**, Libertad
Coop. Telefónica **2918**, Central
Coop. Telefónica **2919**, Central

TORTELLS CALENTS DUES VEGADES EL DIA

Tots els dies: Palos de Jacob, Panellets, Braços de Gitano, Persianes, Bescuits "OMS", Secalls, Borregos, Carquinyolis, etc.

COQUES D'ARENYS

Totes les tardes, les delicioses Coques de Pinyons i de Llardons.

Fem memòria que apart d'això tot l'assortit de MASAS que té aquesta casa és fet al dia.

Vi d'Alella i Xampany Codorniu
PROVEU ELS TORTELLS DE LA CASA OMS

FARMACIA CATALANA DEL DOCTOR VILAR

LABORATORI D'ANALISIS I ESTERILITZACIONS
S'atenen demandes per la campanya, fent-se els enviaments amb tota regularitat, abonant l'import de la comanda.
GARANTIA ABSOLUTA DE TOTES LES PREPARACIONS
PREUS MÒDICS

ALSINA, 1202, CANTONADA SALTA
Unió Telef. 1133 (Libertad) BUENOS AIRES

MATALASSOS a l'estil català (REFORMA I VENDA)

Gran assortit en tot lo pertanyent al ram
Encàrrecs per carta o personalment

D. VALLBONA
Coop. Telefónica 551, (Oest)

YAPEYÚ, 978
BUENOS AIRES

"LA BARCELONESA" DE M. HILL

Casa especial en PERNILS cuits, crus i fumats.
FIAMBRES I EMBOTITS DE TOTA MENA.
Vendes a l'engròs i a la menuda.

Mercat San Telmo (Defensa 961) Llocs 101 i 102
Bs. AIRES. Un. Tel. 3818 (Buen Orden) Escritori: PERÚ 1534
Frigorífic i Fàbrica: TEMPERLEY (F.C.S.)

CARNISSERIA I CANSALADERIA DE RABASSA, GERMANS

VENDES A L'ENGRÓS I A LA MENUDA

Gran ASSORTIT de PERNILS, PALETES i VENTRESCA

ALSINA 2328 - Mercat Ciutat de Bs. Aires

Coop. Tel. 2261, Central

NOTA - Als magatzems que ens afavoreixin els farem rebaixes especials.

L'Atlàntida

Dipòsit d'olis i Sabó Morando
Queviures diversos.

Especialitat en Olis d'Oliva Finíssims

J. CABRÉ i Cia.

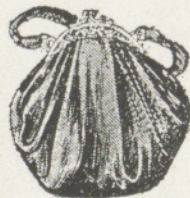
ESTADOS UNIDOS, 1599 (Xamfrà Cevallos)
U. T. 5532, (Libertad)

CASA ARAGÓ

Fàbrica de Carteres Fines
S'armen treballs Repujats
Preus reduïts. - Garantim els articles.

Calcahuano 482, Bs. Aires

Nota: Als catalans fem
un 10 o/o de descompte

LA PROVEIDORA CATALANA

Molt acreditada Fiambreteria i Cansaladeria Catalana
DE MIQUEL NICOLAU

Casa especial en la fabricació d'embotits de
totes menes, a la catalana, i en fiambres fins.

Especialitat de la casa:
Llongenices de Vich i Sobrassada a la Mallorquina
A L'ENGROS i A LA MENUDA

Mercat San Telmo (Bolivar i C. Calvo) Blocs Nos. 51 i 52 - Bs As.

Impremta Fontana

de JOSEP FONTANA i FRANCISCO TRAVERSO

Impremta
Artística
i Industrial

Llibres
en blanc
i ratllats

Avenida de Mayo, 1139

BUENOS AIRES

Unión Telefónica 6336, Rivadavia

Casa de Canvi i Loteria Nacional

"LA FORTUNA"

Fundada
l'any 1905.

DE PERE FARRÉ

Avinguda San Martin 1440, MENDOZA

SUB-AGENT DE LA LOTERÍA NACIONAL

AGENT DE LES LOTERIES CAIXES POPU-
LARS D'ESTALVIS DE LES PROVINCES
DE BUENOS AIRES I CÓRDOBA.

Passatges marítims

Articles de cigarrería

Anexe:

La

Elegancia

Saló d'enllustrar el calçat

Confiteria "La Ideal"

de Enric Masats

Chile 1402 Xamfrá, S. José

M'és agradós informar a la colònia catalana que si volen trobar els genuïns
Tortells de Massapà, Crema, Cabell d'àngel, Braços de gitano,
Palos de Jacob, Bescuits de la Reina, Prussians, Coques de llardons,
Ensaïmades i Cristines, visitin la CONFITERIA "LA IDEAL",
Trobaran tanibé, un gran assortit de Carquinyolis, Secalls, Borregos,
Melindros, etc. Gran assortit de Bombons i Caramels de totes classes.

Especialitat en tot el que sigui Pastell Català

Impremta Fontana, Av. de Mayo 1139, Bs. Aires.